

Van Lieshout e. a.

baar gesteld moeten worden om een doeltreffend beleid mogelijk te maken.

Mijnheer de Voorzitter! Bij de algemene politieke beschouwingen als waaraan wij nu toe zijn is er een sterke beking om bij ieder departement even te verwijlen, met als doel een meer indringende gedachtenwisseling bij de behandeling van het betreffende begrotingshoofdstuk in te leiden.

Ik zal nu verder aan deze beking weerstaan, ook al om des tijds wille.

Aan enige kernpunten kon ik echter, naar ik meende, niet voorbijgaan, vandaar dat ik hier toch nog langer heb gestaan dan aanvankelijk mijn bedoeling was.

Wij wachten zeer geïnteresseerd op het antwoord dat door het kabinet zal worden gegeven op de vele opmerkingen en gedane suggesties, die door mij en de andere leiders van onze kamerfracties zijn gemaakt en gegeven.

Wij vertrouwen erop, dat dit antwoord ons optimisme, waarvan ik in de aanvang van mijn betoog deed blijken, niet zal beschamen.

De heer **Van der Spek** (P.S.P.): Mijnheer de Voorzitter! Het lijkt mij, dat het gepast is, dat wij ons, als nieuwe fractie, bij de algemene beschouwingen over de rijksbegroting voor 1964 ook presenteren in de vorm van het — in het kort natuurlijk — mededelen van onze politieke beginselen, die ik uiteraard zal doorspekken met een aantal opmerkingen over actuele zaken.

Te meer hecht ik eraan, deze presentatie op het ogenblik te verrichten, omdat ik het zo prettig vind, dat eindelijk na zoveel jaren weer eens een democratisch-socialistische fractie in deze Kamer is gearriveerd.

Bij deze bespreking zal ik mij tot enkele hoofdzaken beperken. Ik wil daarbij mij concentreren op de woorden „pacifisme” en „socialisme” — dat zal u niet verbazen —. Af en toe zal ik in verband daarmee de termen „democratie” en „internationalisme” laten vallen.

Ik wil beginnen met iets over het pacifisme te zeggen. Ik lees u voor, wat in de samenvatting van beginselen van onze partij over dit onderwerp wordt gezegd.

„Voor het bereiken van onze politieke doelstellingen wijzen wij het gebruik van geweld onvoorwaardelijk af. Wij menen, dat oorlog geen middel kan zijn voor het oplossen van geschillen en dat deze tevens zedelijk te veroordelen is. Wij zijn voorstanders van internationale, maar ook van nationale ontwapening, mede omdat wij menen, dat de laatste een middel kan zijn om tot de eerste te komen. Wij keren ons tegen de bewapening en in het bijzonder tegen de bewapeningswedloop en de blokvorming, terwijl wij verder voor de minimalisering van het geweld in de wereld strijden. Mede omdat het geweld het normbesef ondermijnt, staan wij in de strijd tegen onrecht het gebruik van geweldloze middelen voor, ter vervanging van het geweld, dat vele onderdrukten nu nog als de enige mogelijkheid zien in hun strijd tegen tirannie.”.

Wij verwerpen dus het militaire geweld zowel op principiële als op praktische gronden.

Ik wil een ogenblik stilstaan bij het doel, dat men heeft met het bezit van kernwapens. Misschien moet ik daarbij ook wel noemen bacteriologische en chemische wapens.

Het eerste doel, dat men zich kan voorstellen, dat men er mee heeft, is het voorkomen van een bezetting. Hierop is uiteraard een zekere kans, maar onze mening is — die kan door feiten worden gestaafd —, dat ook na een verloren oorlog een bezetting kan komen. Ik stel daarbij, dat wij in de laatste oorlog op een bijzonder nare manier hebben ervaren, hoe het feit van het verliezen van een oorlog — dat is het verliezen van een spelletje, dat spelregels heeft, geheten Landoorlogsreglement, Conventie van Genève e.d. — kan leiden tot een volkomen verkeerde houding.

Ik herinner mij nl. talloze gesprekken tijdens de bezetting met mensen, die zeiden: aan het verzet doe ik nog niet mee, want

Van der Spek

de Duitsers hebben het Landoorlogsreglement nog niet geschonden, en dat terwijl op hetzelfde moment in Duitsland joden werden vermoord.

Dit is de consequentie van het accepteren van de oorlog met zijn spelregels.

Wij stellen daartegenover (met alle risico's, die een ontwapening inhoudt), dat wij niet zullen accepteren, dat dit soort misdaden zal gebeuren en dat wij non-coöperatie zullen bedrijven met een bezetter, die de misdaden begaat, waarvan ik zo even een voorbeeld noemde, de misdaden van het facisme, waar ik in de eerste plaats aan denk.

Men verdedigt de democratie met dergelijke middelen, wordt gezegd. Ik bestrijd, dat men de democratie kan verdedigen met dit soort middelen. Het hebben van deze middelen op zich zelf houdt reeds een ondermijning van de democratie in, omdat daaruit allerlei ondemocratische dingen voortvloeien, zoals het hebben van een Binnenlandse Veiligheidsdienst.

Wanneer een oorlog met deze middelen gevoerd wordt, — die kans is er uiteraard, wanneer men dit soort defensie bedrijft —, moet men er rekening mede houden, dat er na de oorlog geen democratie meer is, omdat er geen mensen meer zijn om dit begrip inhoud te geven.

In de discussies, die herhaaldelijk met ons gevoerd worden over het probleem van de afschaffing van de kernwapens, de bacteriologische en de chemische wapens, komt de laatste tijd vaak een ander argument naar voren. Men zegt nl. niet meer: wij hebben die wapens nodig om een bezetting te voorkomen, maar: wij hebben die wapens om een oorlog te voorkomen. Een argument, dat b.v. door de heer Van Riel, in een gesprek, dat de heren Geertsema en Van Riel met twee vertegenwoordigers van onze partij in Rotterdam hadden, naar voren is gebracht: die wapens zijn bedoeld om een oorlog te voorkomen. Dit impliceert dus, dat, wanneer desondanks de tegenstander die oorlog begint, wij die wapens niet zullen gebruiken; het doel is immers niet bereikt. Maar men kan tevoren niet zeggen, dat men niet van plan is die wapens te gebruiken. Daarmede heb ik de paradox aangetoond, die in deze redenering schuilt, en de onzin van de bewering, dat kernwapens ten doel kunnen hebben het verhinderen van een oorlog. Het verhinderen van een bezetting, akkoord; ik vind het een ondeugdelijk middel, maar dat is een basis, waarop men kan discussiëren; het verhinderen van een oorlog echter niet. Men zegt wel: gelukkig dat er een machtsverhouding is. Dat betekent dus, dat men blij is, dat de Russen zoveel kernwapens hebben; dat wordt van allerhande kanten tegenwoordig gezegd. Men ziet tot welke kronkels in de geesten der mensen het bezit van wapens kan leiden.

Ik kom daarmede op het probleem, of bescherming mogelijk is. Wij beweren, dat de Dienst Bescherming Bevolking ridicul is. Naar onze mening heeft de Dienst Bescherming Bevolking ten doel een militaire inschakeling van de burgerbevolking in de oorlog mogelijk te maken. Ik verwijs hiervoor naar de memorie van antwoord betreffende de rijksbegroting 1951, die zegt:

„Wanneer enig deel van ons land strijdtoneel zou worden, houdt dat in, dat in dat deel de burgerlijke verdediging ophoudt burgerlijk te zijn, omdat dan de militaire noodzaak moet prevaleren.”.

Ik beschouw de Dienst Bescherming Bevolking als een psychologische voorbereiding op de kernoorlog, als instrument tot het acceptabel maken van de kernoorlog. Het is niet toevallig, dat in de stad Coventry — men herinnert zich het woord „coventriëren”, dat door Hitler is uitgevonden — de relatief meest gebombardeerde stad van Engeland de gemeenteraad ruim 10 jaar geleden heeft geweigerd mede te werken aan de Engelse Bescherming Bevolking. Onlangs is in de stad Portland in de Amerikaanse staat Oregon door de gemeenteraad besloten elke medewerking aan de civil defense af te wijzen. In de staat Oregon is dientengevolge besloten het civil-defense-budget van \$ 400 000 tot \$ 50 000 terug te brengen. De Senaat van Missouri heeft alle gelden voor de civil defense afgestemd. Federaal is er in Amerika een voorstel aanhangig om

Van der Spek

§ 300 mln. voor de burgerlijke verdediging te besteden; een subcommissie van de commissie voor de strijdkrachten uit het Huis van Afgevaardigden heeft een vernietigend rapport over dat plan uitgebracht.

Ik vraag mij af, wat de Regering meent te moeten doen wanneer op een gegeven ogenblik een gemeenteraad in Nederland op dit punt zinnige ideeën gaat koesteren en meent verder alle medewerking aan de civiele verdediging te moeten weigeren. Onze Regering heeft nl., nadat op de begroting voor 1963 75 mln. had gestaan, voor het volgend jaar een bedrag van 89 mln. voorgesteld. Onlangs heb ik in de officiële stukken gelezen, dat wij op het ogenblik schuilkelders hebben voor iets meer dan 3 pro mille van onze bevolking.

Wanneer men nu meent, dat men werkelijk deze middelen tegenover onze bevolking kan verantwoorden, laat men dan tevens een bescherming daarbij geven en dan (ten koste van allerlei zaken, die wij tot onze welvaart rekenen), althans een zekere garantie geven. Ik zie die garantie niet, maar laten wij niet deze klucht bedrijven, dat wij voor 3 pro mille van de bevolking een schuilplaats verzekeren. Daarbij behoort overigens, dat men de mensen, die in die schuilplaatsen terechtkomen, de wapens verschaft, waarmee zij zich kunnen verdedigen tegenover anderen, die ook binnen willen komen.

Men zal zeggen: dat gaat alleen maar tegen de kernwapens en gij zijt pacifisten. Wij zijn van mening, dat de afschaffing van de kernwapens op zich zelf bij de tegenwoordige techniek een ondenkbare zaak is en dat uit de redenering, dat deze soort wapens misdadig zijn, de conclusie moet worden getrokken, dat wij ook de conventionele wapens hebben af te wijzen. Natuurlijk moet dat internationaal gebeuren, maar wij moeten nationaal beginnen. Daardoor kan de vicieuze cirkel van het voortdurend opjagen van de bewapening door Oost en West worden doorbroken. Wij vinden gezaghebbende steun voor onze denkbeelden bij onder andere het Pugwash-comité, de Generale Synode van de Hervormde Kerk en de encyclicle „Pacem in terris” van de overleden Paus Joannes XXIII.

Nederland is lid van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie, samen met West-Duitsland. De consequentie daarvan is, dat op het ogenblik in Budel Duitse troepen kunnen rondlopen met Hitler-onderscheidingstekens. Het lid van de Tweede Kamer de heer Bruggeman heeft vragen daarover gesteld aan de vorige Minister van Defensie. Deze heeft bijzonder onbevredigend geantwoord, nl. dat wij nu eenmaal lid van de N.A.V.O. zijn en dat dat kan en moet enz. Onderschrijft deze Regering die antwoorden (zie *Aanhangsel Handelingen* Tweede Kamer, zitting 1963 blz. 41)? Ik beschouw dit antwoord als een symptoom. Ik heb enige weken geleden aan twee ministers uit deze Regering vragen gesteld naar aanleiding van het voornemen om in ons land de maker van de antisemitische film *Jud Süsz* te laten optreden. Een van deze vragen luidde:

„Delen de Ministers de mening, dat dit optreden een belediging zou zijn geweest voor onze joodse landgenoten en voor die Nederlanders, die zich als anti-fascisten solidair met hen weten?”

Daarop is door de Minister van Justitie en van Sociale Zaken en Volksgezondheid geantwoord:

„De ondergetekenden kunnen zich voorstellen dat een optreden van Veit Harlan in ons land reacties zou kunnen opwekken.”

Het lezen van deze woorden geeft mij de overtuiging, dat deze „ondergetekenden” niet duidelijk voor ogen staat wat het fascisme betekent en heeft betekend. Wanneer deze Regering doorgaat met de plannen van de vorige regering inzake de viering van het 150-jarig bestaan van het Koninkrijk, dan heeft zij daarbij waarschijnlijk in het achterhoofd, dat een herdenking, die in ethische zin veel zinvoller zou zijn, nl. die van het verslaan van het Duitse fascisme in 1945, wat meer uit het bewustzijn wordt weggedrongen (in welk bewustzijn

dit feit bij velen reeds in het geheel niet meer voorkomt). Toen de leider van het joodse documentatiebureau, Wiesenthal, enige tijd geleden in Nederland was, heeft hij gezegd: De grote overwinnaars in de koude oorlog zijn de neo-nazi's en de ex-nazi's.

Een andere bondgenoot in N.A.V.O.-verband is Portugal; men behoeft er nauwelijks over te discussiëren; uit de mening van de Regering over het zenden van wapens naar Angola tot onderdrukking van het volk van Angola kan men concluderen, dat zij het eens is over het misdadig optreden in Angola. Over het feit, dat een Portugees militair muziekkorps in het kader van de N.A.V.O.-taptoe in Amsterdam zou optreden, is door onze partijgenoten in de Tweede Kamer ook een aantal vragen gesteld, waarop enige tijd geleden is geantwoord: het is een stichting, die deze taptoe organiseert; daarmee hebben wij niets te maken. In dit verband vraag ik, wat de mening van de Regering is over het feit, dat in die tijd in Amsterdam poststempels werden gebruikt, die opwekten tot het bezoek aan de N.A.V.O.-taptoe. Ik meen, dat voor het plaatsen van dergelijke stempels de Minister van Verkeer en Waterstaat wel een zekere verantwoordelijkheid draagt.

Nu kan men zeggen, dat het kernstopverdrag, dat een tijdje geleden is gesloten, een belangrijke verbetering inhoudt. Ik ben onmiddellijk bereid, uit te spreken, dat wij er erg verheugd over zijn, dat de Regering heeft gemeend zich daarbij te moeten aansluiten. Ik geloof, dat de redenen, die tot het verdrag hebben geleid, ongeveer als volgt zijn te schetsen. Ten eerste, dat zowel de Verenigde Staten als de Sowjet-Unie duidelijk beseffen het grote gevaar van de fall-out van de kernproeven, overigens een onderwerp, waarover van de kant van de P.S.P. herhaaldelijk is gesproken. In de discussies met politieke tegenstanders werd in het algemeen getracht, dat effect te bagatelliseren. Nu het door de twee groten wordt toegegeven, zal waarschijnlijk dit bagatelliseren ook van de kant van Nederlandse politici niet zo gauw meer gebeuren. Het tweede argument wordt gevormd door het inzicht, dat beide partijen elkaar geheel kunnen vernietigen en daarbij vooral de angst, dat meer mogelijkheden over kernwapens zouden kunnen gaan beschikken. Nu geloof ik, dat het kernstopverdrag erg belangrijk is. Ik geloof echter ook, dat het maar een heel klein begin is. Als illustratie hiervan wil ik u even noemen de verklaringen, die zijn afgelegd tijdens de behandeling van dit verdrag in de Senaatscommissie voor Buitenlandse Zaken in de Amerikaanse Senaat. Daar heeft nl. o.a. Edward Teller gepleit tegen en de Amerikaanse Minister van Defensie McNamara ten gunste van het tekenen van het kernstopverdrag. Beiden gebruikten het argument, dat, wanneer hun standpunt werd gevolgd, de Amerikaanse nucleaire voorsprong op de Sowjet-Unie zou toenemen. Dat is blijkbaar de mentaliteit, die in het Amerikaanse parlement heerst en die men moet bespelen om een handtekening onder een akkoord te krijgen of, omgekeerd, er niet onder te krijgen. Dat betekent dus, dat wij met dat verdrag op zich zelf nog niet zo erg veel verder zijn.

Een ander belangrijk punt is, dat communistisch China niet tot het kernstopverdrag is toegetreden. Hierover wilde ik de opmerking maken, dat het naar onze stellige mening toch wel van gunstige invloed op de houding van communistisch China zou kunnen zijn, wanneer dit land tot de Verenigde Naties zou worden toegelaten. In dit verband zou ik op de Regering aandrang willen uitoefenen, haar standpunt in dezen nog eens te overwegen. De Regering heeft haar vertegenwoordiger in New York bij de U.N.O. ditmaal, meen ik, blanco laten stemmen. Het is weleens „tegen” geweest. Er zit dus een zekere evolutie in; in het geheel zit trouwens een zekere evolutie. Daarom vraag ik met te meer reden aandacht voor dit punt.

Een ander land, dat niet is toegetreden tot het kernstopverdrag, is Frankrijk. Frankrijk heeft op het ogenblik kernwapens operationeel. In protocol III, artikel 3 van het Verdrag van de West-Europese Unie, een protocol dat op 23 oktober

Van der Spek

ber 1954 is toegevoegd aan dat verdrag tot wijziging en aanvulling ervan, wordt gezegd:

„Wanneer op het vasteland van Europa de ontwikkeling van de atoomwapens, de biologische en chemische wapens op het grondgebied van de hoge verdragsluitende partijen, die geen afstand hebben gedaan van het recht deze wapens te produceren, het experimentele stadium is voltooid en aldaar een begin is gemaakt met de feitelijke produktie van deze wapens, zullen de hoeveelheden, welke de betrokken hoge verdragsluitende partijen op het vasteland van Europa in voorraad mogen houden, met meerderheid van stemmen vastgesteld worden door de Raad van de West-Europese Unie.”.

Er is een controle-orgaan ingesteld en de partijen zijn verplicht, dit te melden bij het controle-orgaan. Frankrijk heeft niet het niet melden hiervan deze protocollen van het verdrag van de W.E.U. flagrant geschonden. Mijn vraag is, wat de Regering hieraan heeft gedaan, respectievelijk hieraan in de toekomst meent te moeten doen.

Een paar andere vragen in dit verband zijn de volgende. Hoe denkt de Regering over gedemilitariseerde zones in Europa, elders trouwens ook? Hoe denkt de Regering over niet-aanvalsverdragen, zoals b.v. tussen de N.A.T.O. en het Pact van Warschau?

Ondanks de voldoening, die in de Troonrede is uitgesproken over het kernstopverdrag, wordt toch ook in de Troonrede gezegd, dat wij onverminderd moeten doorgaan met onze defensie-inspanningen. De cijfers zeggen, dat van 2172 mln. van de begroting-1963 het bedrag wordt opgevoerd tot 2330 mln. op de voorgestelde begroting-1964. Een ander veeg teken is, dat het Ministerie van Defensie op het ogenblik wordt geleid door vier beroepsmilitairen.

Mijnheer de Voorzitter! Er zijn natuurlijk zeer veel argumenten te noemen ten gunste, ook wel ten ongunste, maar zeker ten gunste van ons standpunt. Ik wil er in het kort nog één bij noemen, eigenlijk voornamelijk omdat ik verleden week hier zo onder de indruk ben gekomen van het betoog van de geachte afgevaardigde de heer Diepenhorst in verband met de psychopatenzorg. Hij heeft toen (ik geef zijn woorden vrij weer) gesteld, dat men de beschaving van een samenleving zou kunnen afmeten aan de mate van zorg, welke die samenleving besteedt aan haar moeilijke gevallen, aan haar zielepotten bij wijze van spreken. Hij heeft toen in zeer krasse bewoordingen geschilderd hoe bijzonder droevig het hiermee is gesteld. Dit zou een onderwerp zijn, waarvoor veel geld zou vrijkomen, wanneer wij de defensie, zoals mijn partij voorstelt (let wel: de militaire defensie) geheel zouden afschaffen.

Wij betreuren het zeer, dat de Regering in de Troonrede zo de nadruk legt op Europese en Atlantische samenwerking in plaats van op de samenwerking in de Verenigde Naties. De Europese samenwerking, de Europese Economische Gemeenschap, is naar ons gevoel een deel van de militaire en politieke blokvorming in verband met het Atlantisch Pact (ondanks bepaalde tegenstellingen, die er natuurlijk tot de Amerikaanse economie bestaan). Wij hadden als internationalisten liever gezien, dat men zich in meer ruime zin had uitgesproken voor internationale samenwerking. Ik moet u zeggen, dat ik het een flauw grapje vind om te zeggen: wij gaan nu niet strijden voor Nederlandse belangen, maar wij doen het samen met België en Luxemburg in de Benelux. Dit vind ik ook een soort uitgebreid nationalisme. Het woord is letterlijk misschien niet van toepassing, maar dan toch wel in wezen. In dat verband betreur ik het ook zeer, dat bij de discussies in de Tweede Kamer in de vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken de heer Bakker van de C.P.N. zich zo heeft beroemd op het nationale karakter van het verzet (een verzet, dat onweersprekelijk is, dacht ik), van de communisten tijdens de oorlog. Ik hoopte, dat zij zich hadden verzet tegen het fascisme en niet om de naar mijn gevoel toch wel vrij vulgaire reden, dat toevallig hun landje ook betrokken is geworden in deze oorlog. Het gaat hier om belangrijkere din-

gen, het is hier gegaan om belangrijkere dingen en zo zal het in de toekomst ook gaan. Het gaat niet om de toevallige nationale belangen van Nederland. In dat grotere raam van het internationalisme komen dan die nationale belangen van onze bevolking tevens tot hun recht.

Het socialisme. Onze mening is dat socialisme inhoudt een economisch stelsel, waarbij enkelingen of groepen zich niet meer ten koste van anderen kunnen verrijken en bevoorraden. Dat betekent dus een samenleving, waarin de produktiemiddelen, grond, transportwezen, bankwezen en verzekeringswezen aan de gemeenschap behoren. Ik beperk mij even tot deze zin, omdat ik niet te veel tijd wil vragen. Dit betekent dus, dat wij aansturen op een klassenloze maatschappij, een klassenloze maatschappij, die wij beschouwen als voorwaarde voor een paar dingen, nl. voorwaarde voor de wereldvrede, voorwaarde voor de opheffing van de grote welvaartsverschillen nationaal, voorwaarde voor de opheffing van de grote welvaartsverschillen internationaal, met name dus de verschillen met het welvaartspeil in de ontwikkelingslanden. Ik wil over alle drie de punten iets zeggen.

Zeer simpel: het particuliere wapeningskapitaal heeft belang niet bij oorlog, maar bij oorlogsdreiging. Het is een belangrijk punt. Niet alleen het kapitaal, maar uiteraard ook de mensen, die aan de bewapening werken. De staat Massachusetts is in enkele jaren in zeer grote mate geïndustrialiseerd in deze sector van de economie. Daar zijn waarschijnlijk honderdduizenden — ik ken de getallen niet — of miljoenen — het is een vrij dichtbevolkte staat — mensen, wier bestaan op het ogenblik afhangt van de wapeningsindustrie. Het verband is vrij duidelijk. Belangrijker is echter, dat die wapeningsindustrie kan worden gezien als een stabilisator binnen onze kapitalistische economie. Ik zeg niet, dat zij het is; ik zeg, dat zij zo wordt gezien; dat is belangrijk. Dan herinner ik daarbij aan de woorden, die de voormalige President Eisenhower heeft uitgesproken, toen hij zijn ambt overdroeg aan de nu zo betreunde John Kennedy. Toen heeft hij nl. gezegd: Ik waarschuw voor de toenemende invloed van het militair-industriële complex in Amerika.

Over het tweede punt, nl. dat het socialisme zou zijn een voorwaarde voor de opheffing van de grote verschillen nationaal, heb ik eigenlijk reeds iets gezegd in verband met de psychopatenzorg; het was een willekeurig voorbeeld. Mijn fractiegenoot zal er straks wat meer over zeggen met name in verband met de actuele loon- en prijszaken. Ik wil er nog één ding bij noemen. Ik vraag mij af wat deze Regering meent te kunnen doen aan wat in onze kringen een nieuw woord is geworden, aan wat wij noemen de nonsensinvesteringen; dit zijn nl. de investeringen, waarbij b.v. nieuwe industrieën zijn gebouwd, waarvoor men geen arbeidskrachten heeft, de investeringen, waarbij allerhande maatschappijen ter wille van de afschrijving voor de belastingen nieuwe kantoorgebouwen e.d. neerzetten. Verder beperk ik mij bij dit punt tot wat ik heb gezegd.

Het derde punt, de ontwikkelingslanden, wil ik iets uitvoeriger bespreken. Mijnheer de Voorzitter! Op de nieuwe begroting is, wanneer men meetelt de hulp, die de Regering denkt te geven aan de Antillen en Suriname, uitgetrokken 221 mln. Dit is een kleine stijging vergeleken met verleden jaar. Het totale bedrag is ongeveer een half procent van het nationale inkomen. Ik vind alle geluiden, die worden gehoord in de geest van: wij moeten meer geven, wij moeten 1 pct. geven, wel aardig, maar eigenlijk niet ter zake. Ik geloof, dat het probleem helemaal niet is, wat wij moeten geven. Wij moeten niet geven; wij moeten geen liefdadigheid bedrijven. Wat er moet gebeuren, is, dat die landen een ontwikkelingspeil krijgen, vergelijkbaar met het onze.

In het grootste deel van de wereld van Azië, Afrika en Zuid-Amerika, waar een agrarische, dikwijls feodale of half-feodale, dikwijls op monocultuur gebaseerde economie bestaat, is de welvaart, grof gezegd, ongeveer $\frac{1}{10}$ de van die in West-Europa.

Van der Spek

Tussen de jaren 1954 en 1960 — het zijn de cijfers, die ik toevallig bij de hand heb — daalden de uitvoerprijzen van hun grondstoffen gemiddeld met 7 pct. en stegen de prijzen van onze westerse halffabrikaten en eindprodukten, die wij daarheen uitvoerden, gemiddeld met 11 pct. Die landen worden dus steeds armer.

In februari van dit jaar vergaderden in Genève 2000 deskundigen uit 87 landen onder auspiciën van de Verenigde Naties over de toepassingen van wetenschap en techniek ten bate van deze landen. De voorzitter, prof. Tha uit India, zei daarbij: De ontwikkelingslanden moeten leren hollen, voordat zij leren lopen. Hij zei dit nl. op grond van het feit, dat aan het einde van deze eeuw waarschijnlijk de wereldbevolking van 3 tot 6 miljard zal zijn gestegen en er dus geen tijd is voor een geleidelijke ontwikkeling. Dit is een urgent probleem. Een humanitair probleem zou men kunnen zeggen, maar ik wil het heel nuchter stellen (wij zijn helemaal niet zo uitsluitend ethisch, mijnheer de Voorzitter, als weleens gedacht wordt); men kan het ook heel eenvoudig uit ons eigen belang beredeneren: het is een probleem, dat wij moeten oplossen, willen wij niet de dupe worden op den duur.

Wat is nu de reden van die achterstand? Men zou kunnen zeggen: het waren koloniën en in die tijd werden zij uitgebuit. Toen de staatkundige band tussen Engeland en India werd verbroken, kreeg de Engelse economie helemaal geen klap. Ik geloof zelfs, dat de verhouding van Engeland tot India in economisch opzicht gunstiger werd. Dat is dus niet de verklaring. Men zou kunnen spreken van economisch kolonialisme en kunnen zeggen: nu ja, maar in de tijd daarna en nu dus nog heeft Engeland dus ook economisch daar nog alles te zeggen en allerlei voordelen daaruit getrokken. Dit heeft een aantal jaren niet gegolden voor Nederland en Indonesië. Ook onze economie heeft nauwelijks iets gemerkt van het verdwijnen van de staatkundige band met Indonesië en nauwelijks iets daarna van het verdwijnen van de economische banden, doordat allerhande mogelijkheden voor ons in Indonesië werden afgesneden.

Dit is dus ook niet de verklaring van dat grote welvaartsverschil. De verklaring ligt, naar mijn gevoel, heel simpel hierin, dat wij deel uitmaken van een stuk geïndustrialiseerde wereld; of wij produkten uit die landen tegen lage prijzen rechtstreeks betrekken dan wel via een buurland, dat een met ons vergelijkbaar peil heeft, maakt niet zo erg veel uit. Er zit één tussenhandelaar tussen; dit is natuurlijk wel erg, maar het maakt in principe niet zo verschrikkelijk veel uit.

Waar het dus om gaat, is de industrialisatie van die gebieden. Men zou kunnen stellen, geloof ik, dat zelfs de Sowjet-Unie, die soms tegen dump-prijzen levert aan die gebieden, daaraan nog verdient. Wanneer men nl. het aantal manuren arbeid, dat staat achter een bepaald eindprodukt, dat door de Sowjet-Unie aan zulk een gebied wordt geleverd, vergelijkt men het aantal manuren, dat staat achter een bepaalde grondstof, die uit dat land teruggaat naar de Sowjet-Unie, dan is waarschijnlijk dat eerste aantal uren veel geringer, zelfs bij die dump-prijzen. Volgens deze redenering wordt dus ook dan nog eraan verdiend. Dit moeten wij voorkomen. Wij moeten de situatie scheppen, dat deze landen industrieel zich zelf kunnen bedruipen.

Voor welke landen geldt nu dit probleem? Niet voor de binnenlanden van Nieuw-Guinea, want die binnenlanden van Nieuw-Guinea kennen helemaal niet onze westerse beschavingsveroveringen. Het geldt voor die landen, die door het Westen zijn aangeraakt; die landen nl., die daardoor bepaalde aspecten van onze westerse welvaart hebben gekregen, op het gebied van de gezondheidszorg, op het gebied van georganiseerde inrichting van de staat — men denke slechts aan het simpele voorbeeld van het uitgeven van postzegels —, op het gebied van transportmiddelen — de meest onoglijke staten willen een vliegveld hebben voor straalvliegtuigen op het ogenblik —. Het gaat dus om een aantal luxe-dingen, die volstrekt niet in overeenstemming zijn met de economische infrastructuur van

het betreffende land. Wat wij dus moeten doen, naar mijn gevoel, is, die twee dingen wel met elkaar in overeenstemming brengen. Dit betekent: die landen industrialiseren. Men kan het heel eenvoudig beredeneren: door de gezondheidszorg, die wij daar hebben gebracht, is de bevolking er sneller toegenomen dan anders zou zijn gebeurd, en dit betekent dus, dat het voedselprobleem heel urgent is. Het voedselprobleem is niet een agrarisch, maar in sterke mate een technisch probleem. Het gaat om chemische industrie, die kunstmest moet maken; het gaat om zware industrie, die transportmiddelen moet maken. Wanneer deze landen dit soort dingen uit het Westen moeten betrekken, verkeren zij in een ongunstige ruilverhouding. Wanneer zij Röntgen-apparaten uit het westen moeten betrekken voor de gezondheidszorg, geldt hetzelfde; wanneer zij hun postzegels hier moeten laten drukken, geldt hetzelfde.

Ik denk dus niet eens aan de echte luxe, zoals radio en televisie, maar aan heel eenvoudige dingen als voedsel. Nu is onze stellige mening, dat het kapitalistische Westen dit industrialiseren niet zal doen of althans niet voldoende zal doen. Er is een steeds kleiner wordend deel van de wereld, waar dat kapitalistische Westen als het ware gebruik van kan maken voor zijn uitbuiting. Men zal niet zo gauw concurrenten scheppen en, wat vooral belangrijk is, men zal niet gauw industrieën gaan stichten in staten, die politiek labiel worden geacht — dat worden ze alle geacht —, want op een gegeven ogenblik kan men daar overgaan tot nationalisatie, waardoor het geïnvesteerde kapitaal weg is. Een voorwaarde dus voor een snelle opheffing van de achterstand van deze ontwikkelingslanden is, dat het geïndustrialiseerde Westen, West-Europa en Amerika, socialistisch wordt. Want vanuit deze economie, waarbij dus redeneringen van rentabiliteit zeker niet in die mate een rol spelen als in het kapitalisme, is het pas mogelijk, dat precies dezelfde mensen — het is geen kwestie van goed en kwaad, maar van je economische positie, waardoor je op de ene of op de andere manier handelt — de hulp, die zij aan een land geven, ook werkelijk effectief geven. Niet een blikke gecondenseerde melk laten vervoeren over 10 000 km door de K.L.M., die aan het aftakelen is en die er dan ook nog een voordeeltje van heeft. Produkten dus voor de opbouw van de industrie moeten daarheen worden gestuurd.

Dit is dus het derde punt, waarom wij menen, dat het socialisme nodig is, en alle andere redeneringen als: 1 pct. van het nationale inkomen moeten wij weggeven!, betekenen liefdadigheid op wereldschaal en miskennen het probleem.

Onze mening is, dat, wanneer wij het socialisme zien tegenover zijn tegendeel, d.w.z. het meest vrije kapitalisme, men dit laatste niet gauw meer ergens op de wereld zal aantreffen. Zelfs in de Verenigde Staten zijn er allerhande beperkende maatregelen. Wanneer ik nu over West-Europa in het bijzonder praat, moet ik hier spreken, wel van kapitalisme, maar van een soort tussenvorm, dirigisme, hetgeen betekent, dat men de eigendom niet aantast, maar van overheidswege allerhande beperkende maatregelen oplegt. Ik denk aan de p.b.o., een volstrekt onaanvaardbare instelling voor ons, een instelling nl., die volkomen de democratie doorbreekt. De democratie is territoriaal van opbouw, via gemeente, provincie, natie naar internationale eenheden in de toekomst hopelijk. Daardoorheen krijgen wij dus verordenende bevoegdheden — daar gaat het om — van groepen van werknemers en werkgemers samen, die een bepaalde sector van de economie bezetten. Dit betekent dus, dat daarmee ten ongunste van de consument een bepaalde macht wordt gegeven aan een economische pressiegroep. Dit is bepaald iets, dat wij moeten voorkomen.

Ik vraag mij overigens af — ik wilde daaron graag antwoord hebben —, of de huidige Minister van Financiën de nog al apodictische beweringen, die hij vroeger nogal dikwijls heeft geuit over de volstrekte onverenigbaarheid van de E.E.G. en de p.b.o., handhaaft.

Een andere reden, waarom wij de gedachte van een tussenvorm verwerpen, waarbij de eigendom niet aangetast is, maar

Van der Spek

de beschikkingsmacht b.v. is aangetast — een bekende stelling van de P.v.d.A. —, is, dat je daarmee niets bereikt, dat in wezen die beschikkingsmacht niet kan worden aangetast, dat de eigendom dominerend is.

Bij de weg naar dat socialisme sluiten wij een gewelddadige revolutie uiteraard uit. Waar dit wel gebeurd is om een eind te maken aan wantoestanden in feodaal of kapitalistisch opzicht, zoals in de Sowjet-Unie, geloof ik, dat het een van de oorzaken is voor alle misstanden, die daarna uit die revolutie zijn voortgekomen. Dit is dus ook de reden — het ondemocratische gedrag en de geweldsideologie —, waarom wij het communisme afwijzen. Wij zijn principieel en praktisch democratisch. Wij zeggen dus ook „ja” tegen de Nederlandse democratie, tegen de Nederlandse parlementaire democratie. Het nare is echter, mijnheer de Voorzitter, dat de verhoudingen er niet democratischer op worden, dat er — intengedeel — tendenties zijn naar een vermindering van die democratie. Ik noem hiervan enkele voorbeelden.

Ik noem in de eerste plaats de toenemende invloed van het naar zijn aard en wezen volstrekt ondemocratische militaire apparaat.

Ik noem in de tweede plaats de vrijheid — die vrijheid moet in een democratie toch groot zijn —, die nieuwe opkomende politieke bewegingen hebben, of kleine politieke partijen hebben. Ik denk hierbij aan de radio- en televisiezendtijd. Deze zomer zijn die uitzendingen gestopt, ondanks de tegenstand van onze vertegenwoordiger in dat overleg, omdat de grote partijen vonden, dat het voortzetten van deze uitzendingen niet nodig was. Zij beschikken over tal van andere mogelijkheden voor radio en televisie.

Ik denk hierbij ook aan het ontbreken van het droit de réponse en aan het feit, dat de Communistische Partij Nederland — een toegelaten partij — niet beschikt over radio- en televisiezendtijd, dat zij niet wordt toegelaten in allerlei commissies in de vertegenwoordigende organen in Nederland. Onze „goede vriend” West-Duitsland heeft die K.P. zelfs verboden, zoals men weet. Dit alles is een voorbeeld van vermindering en bedreiging van de democratische vrijheid.

Het derde punt is de Binnenlandse Veiligheidsdienst. Dit is een dienst, die voor onze partij volstrekt onaanvaardbaar is. Over deze dienst is pas nogal wat discussie gevoerd. Ik geloof, dat daarbij allerlei wezenlijke zaken niet zijn genoemd. Ik wil proberen dit te herstellen.

Er is toegegeven, dat er telefoons worden afgeluisterd.

Met de geachte afgevaardigde de heer Vos, die dit vanmiddag heeft gedaan, vraag ik mij af, in hoeverre dit niet in strijd is met de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

Mijnheer de Voorzitter! Het afluisteren van telefoons is tegenwoordig helemaal niet meer nodig. Men kan met apparaturen, die bijzonder fijn zijn afgestemd en gericht zijn, van buiten af — b.v. vanuit een auto, die op een flinke afstand, zelfs enkele honderden meters, van een huis verwijderd is — horen wat er in dat huis wordt gezegd. Men kan dus ook horen, wat er door de telefoon wordt gezegd, wanneer iemand in dat huis telefoneert.

Dat telefoongeheim — het is heel erg, dat dit geschonden is, het is volkomen in strijd met de geest van onze Grondwet — is echter niet het eerste, waarom het draait. Het gaat erom, of dit afluisteren op afstand ook wordt toegepast.

Het gaat eigenlijk om nóg iets anders, het gaat om het spioneren, dat door de Binnenlandse Veiligheidsdienst gebeurt. Dat spioneren betekent nl. een feitelijke aantasting van het recht van vereniging en vergadering.

Ik heb eigenlijk geen geheimen en het kan mij niets schelen, of de Regering, behalve de parlementaire woorden, die ik hier spreek, misschien ook op een gegeven moment te weten komt alle onparlementaire woorden, die ik thuis gebruik. Dat interesseert mij niet. Wat wel belangrijk is, is, dat, wanneer ik op een politieke vergadering met partijgenoten zit, ik dan liever niet het gevoel heb, dat de man naast mij mogelijk

een spion van de B.V.D. is, want dat verlamt het werken van politieke partijen.

Dit is, wat de Regering met het in stand houden van de B.V.D. in feite bedrijft. Wanneer ik daar klachten over heb, wanneer ik überhaupt klachten heb, denk ik er eenvoudig niet aan om die voor te leggen aan die commissie van vijf uit de Tweede Kamer. Omdat de heer Vondeling erbij zit soms, die tot de zogenaamde oppositie behoort? De heer Vondeling is een voorstander van de Binnenlandse Veiligheidsdienst!

Wat is de enige methode voor mij om werkelijk genoegdoening te krijgen? Dat is, dat ik vrije toegang krijg tot alle dossiers e.d. van de B.V.D. Dat kan natuurlijk niet, want die zijn geheim! Dit is een schoolvoorbeeld van de omkering van de bewijslast. Ik meen, dus, dat het niet erg is, dat iemand zegt: „Er is een telefoongesprek van mij afgeluisterd” of „Er is een brief opgehouden”. Ik denk hierbij dus aan de uitlatingen van de heer Koekoek. Ik geloof het voorbeeld, dat hij heeft genoemd, niet. Het is helemaal niet van wezenlijke betekenis, of ik het geloof of niet.

Wanneer iemand iets dergelijks zegt, gaat het niet aan, dat b.v. de heer Scheps in de Tweede Kamer of de Minister van Binnenlandse Zaken de heer Toxopeus zegt: dit is een schande en dit muisje zal nog een staartje hebben.

Het gaat erom, dat, wanneer een dergelijke beschuldiging wordt geuit, dit een beschuldiging is ten aanzien van een geheime dienst. Ik neem aan, dat die geheime dienst redelijk werkt. Ik weet, dat het niet zo best is, maar laten wij nu aannemen, dat hij redelijk werkt. Dit impliceert dus, dat ik misschien kan constateren, dat ik wordt bespioneerd, maar zeker, als die dienst goed werkt, dat ik niet kan bewijzen, dat ik word bespioneerd. Wat wil men dan? De bewijslast is dan aan de Regering. De Regering moet mij dan bewijzen, dat ik niet wordt bespioneerd. Dit betekent dus, dat de Regering mij, of een door mij aangewezen procureur b.v., de toestemming geeft om alle dossiers te bekijken. Dat kan de Regering niet doen, want het betreft hier een geheime dienst.

Daarmee is de paradox van de geheime dienst aangetoond en daarmee ontzeg ik het morele recht aan.....

De heer **Scholten**, Minister van Justitie: Het is meer de paradox van de omgekeerde bewijslijst.

De heer **Van der Spek** (P.S.P.): Daarmee ontzeg ik, mijnheer de Voorzitter, het morele recht aan de mensen, die bezwaren hebben tegen beschuldigingen, die zomaar worden geuit, om daarop woorden te laten volgen in de trant van „dat muisje zal een staartje hebben”. De consequentie van deze instelling is, dat er in Nederland lukraak door iedereen kan worden beschuldigd: ik word afgeluisterd, ik word gevolgd en mijn brieven worden geopend. Bij de Regering is de bewijslast van het tegendeel en deze kan de Regering niet geven.

Ik kom tot een vierde punt. In Nederland circuleren op het ogenblik in bedenkelijke mate ideeën over de verhoging van de toelatingseis voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer.

Er zijn allerhande geluiden, waarin wordt gezegd: die 2/3 pct. is te laag, dat geeft zoveel kleine partijen. U moet van mij aannemen, mijnheer de Voorzitter, dat ik werkelijk niet een oratio pro domo houd, wanneer ik zeg, dat wij die redering verwerpen. Wij vormen een kleine partij, akkoord. Wordt de grens op 1 pct. van het aantal stemmen gebracht, dan nog is dit voor ons niet gevaarlijk, dan nog zijn wij er fel tegen. Waarom?

In de eerste plaats zijn wij ertegen, omdat het zinvol is, dat, wanneer een Kamer 150 leden telt, de eis wordt gesteld, dat een partij een aantal stemmen op zich verenigt, dat overeenkomt met 1/150 deel van het totaal aantal stemmen, wil zij één zetel kunnen bezetten. Maakt men die grens hoger, dan is de kans van het opkomen van nieuwe politieke opvattingen — dit is in de democratie toch goed — kleiner.

Van der Spek

Men kan zich afvragen: waarom is het eigenlijk zoveel erger, die grens te leggen bij een hoger percentage dan 2/3. Die 2/3 pct. vormt ook een grens en daartegen gelden in principe dezelfde bezwaren als tegen andere grenzen. Het is in de praktijk echter een andere zaak; ik zal dit even uiteenzetten.

Het probleem is nl. dit. Er zijn mensen die zeggen: wanneer zo'n kleine partij geen zetel krijgt, is mijn stem een weggegooid stem. Dit is natuurlijk alleen maar het geval, wanneer men heeft gearzeld, voordat men zijn stem uitbracht, tussen die kleine partij en een andere partij. Dit is lang niet altijd het geval.

Ik kan u zeggen, mijnheer de Voorzitter, dat dit in mijn geval bepaald niet zo is. Dit is even een persoonlijke bekenenis, dit mag men doorgeven aan de B.V.D.

Ik kan mij voorstellen, dat er mensen zijn, die dit wel zeggen, die werkelijk redeneren: ik zou liever op die partij stemmen, maar de kans bestaat, dat die partij geen zetel haalt, dat is jammer, dus ik geef voorkeur aan die grotere partij. Er is in Nederland een grote partij, die voortdurend met dit onderwerp schermt en die dan zegt: wij zouden de grootste partij misschien zijn geweest, als jullie er niet waren geweest. Het is naar mijn gevoel bepaald niet waar, dat het „de grootste partij zijn” een extrapremie inhoudt. Natuurlijk niet.

Wanneer één partij in Nederland 49 zetels heeft en een andere partij 50, dan heeft die andere partij een macht, overeenkomend met 50 op 150 en dit is dan niet veel meer macht dan wanneer deze partij 49 of 48 zetels zou hebben gehad. Het scheelt precies één of twee zetels. Ik bedoel in dit verband natuurlijk de P.v.d.A. Het maakt bovendien, gezien de zeer geringe verschillen tussen de vijf grote politieke partijen in Nederland, heel weinig uit, of die partij veel of weinig macht in de Kamer heeft, vergeleken met de K.V.P. Hier gaat het nu niet om. Ik wil stellen, dat het wel een belangrijk verschil maakt. Dan kan men inderdaad overwegen, wanneer men zijn stem b.v. niet aan de P.S.P. geeft, die stem aan die grotere partij te geven, omdat men zijn stem aan die ene grote partij toch liever geeft dan aan de andere grote partij.

Dit betekent in de Nederlandse verhoudingen — waarbij de grens dus is gesteld bij die 2/3 pct. —, dat het gaat om één zetel meer of minder voor die grote partij. Dus doordat men op die kleine partij stemt, die de kiesdeler niet haalt, gaat mogelijk een aantal stemmen verloren en mist die grote partij één zetel.

Wanneer men in Nederland de grens bij 3 pct. legt, dan moet men anders redeneren. Dan is het zo, dat het geven van jouw stem aan een bepaalde partij (met de stemmen van al die andere mensen) mogelijk betekent, dat die 3 pct. van het totale aantal stemmen door die kleine partij niet wordt gehaald — zij haalt b.v. 2,99 pct. — en dat jij er de oorzaak van bent, dat die kleine partij niets krijgt en die grote partij 5 zetels of iets daaromtrent mist. Immers, 5 zetels is natuurlijk wel een belangrijk aantal.

In Duitsland — het is een o zo democratisch land, want wij zijn ermee verbonden — bestaat de 5 pct.-clausule en dit betekent tegelijk een verschil van ongeveer 30 zetels in de Duitse Bondsdag.

Ik geloof, dat het probleem van een verhoging van de eisen voor het verkrijgen van een zetel in de Tweede Kamer een bijzonder belangrijk probleem is. Van onze kant kunt u een bijzonder scherp verzet verwachten tegen eventuele plannen in die richting.

Men kan ter bestrijding van deze redenering zeggen: in bestaande partijen kunnen nieuwe ideeën opkomen, dan krijgt men binnen één partij allerhande verschil van mening. Ik ken een partij in Nederland, die voortdurend zegt: de Anti-Revolutionaire Partij, de Christelijk-Historische Unie en de Katholieke Volkspartij zijn partijen, waarin zulke uiteenlopende meningen bestaan, dat dit een gevaar voor de democratie is. Het zijn grote woorden, maar in principe zit er wat in, al is

het overdreven. Die partij is de P.v.d.A. Dat is een partij, waarin men ook tegenovergestelde meningen aantreft; er zitten zelfs pacifisten in die partij. U zult het niet geloven, mijnheer de Voorzitter, maar onlangs ben ik iemand tegengekomen, die lid van de P.v.d.A. was en tevens socialist. Men ziet, dat zelfs binnen die partij dergelijke tegenstellingen worden getolereerd. Mijn stelling is, dat het ondemocratisch is die tegenstellingen te tolereren. Het is niet ondemocratisch te zeggen: gij moet inderdaad bepaalde politieke principes onderschrijven om lid van mijn partij te kunnen zijn. Ondemocratisch is het, wanneer men bepaalde groepjes mensen met elkaar partijtjes laat vormen, binnen welke allerhande verschillende meningen bestaan, waardoor de verschillen met andere groepen als geheel verwaarloosbaar zijn. Democratisch is het, mensen met zeer afwijkende meningen uit een partij te weren en het bestaan van andere, duidelijk definieerbare partijen toe te laten, met alle vrijheid van uitingsmogelijkheden.

Ik kom in dit verband thans op de kabinetsformatie. Waaruit in die litanie van de kabinetsformaties in Nederland te verklaren? Naar mijn mening hieruit, dat er vijf grote partijen in Nederland zijn, die niet zoveel van elkaar verschillen. Men houdt zich bezig met elkaar vliegen af te vangen: dit betekent een eindeloos geharrewar tussen de partijen en allerlei wrijvingen in het persoonlijke vlak er doorheen. Wanneer wij in Nederland grote partijen hadden, die principieel van elkaar verschilden, in de eerste plaats op sociaal-economische punten, dan zou de kabinetsformatie belangrijk eenvoudiger kunnen verlopen, ook wanneer wij niet één grote meerderheidspartij hadden.

Ter adstructie het volgende. De heer Vondeling heeft indertijd gezegd, dat hij 95 pct. van de bouwstenen van Rome onderschreef; voortdurend heeft hij geklaagd, dat men de P.v.d.A. buiten de Regering wilde houden. Allicht, hij heeft het politieke spel zo dom gespeeld; hij heeft zich in vergaande mate gebonden aan het regeringsprogramma; hij heeft zich laten uitrangeren; hij is toen boos geworden (dat is hij trouwens steeds; dat is geen politieke houding).

Ten slotte wil ik nog iets zeggen over wat wij een jaar geleden hebben meegemaakt: de verschrikkelijke crisis om Cuba. Mijn partij heeft toen een verklaring uitgegeven, waarop onze politieke tegenstanders als hyena's zijn afgekomen. In die verklaring werd alleen gesproken over de daden van Amerika en werd gesteld, dat dat de vrede bedreigde. Overigens: ook de World Council of Churches heeft in die tijd uitsluitend tegen het optreden van Amerika geprotesteerd. Later hebben wij een andere verklaring uitgegeven, waarin ook tegen de Russische raketten op Cuba werd geprotesteerd. Het is een verschrikkelijk schandaal, dat men getwijfeld heeft aan onze overtuiging, dat die Russische raketten op Cuba verschrikkelijk gevaarlijk waren.

Het is echter zeer eenvoudig te verklaren, dat dit niet in de eerste verklaring was opgenomen; wij wisten nl. niet dat zij er waren. Dat was een verklaring van Stevenson in de Veiligheidsraad. „Het Vrije Volk” schreef trouwens de volgende dag, dat het zeer dubieus was of het waar was; een tijd daarvoor was er een mislukte invasie in Cuba geweest, waarbij door de heer Stevenson in de Veiligheidsraad foto's werden getoond van vliegtuigen van Castro met de Castrokentekenen, die vanuit Havana hun eigen linies hadden gebombardeerd. Daarop zeide de vertegenwoordiger van Cuba, dat het niet waar was en dat de piloten, die dat hadden gedaan, maar eens hierheen gebracht moesten worden om hen te confronteren en een verklaring te laten afleggen, hetgeen geweigerd werd. Later bleek, dat de Central Intelligence Agency deze foto's had gegeven; foto's, die gemaakt waren van Amerikaanse vliegtuigen met de Castrokentekenen erop geschilderd in Miami. Stevenson wist dus niet, dat hij beduvelde werd door zijn eigen dienst en heeft toen die foto's vertoond in de Veiligheidsraad. Er was dus voor ons niet veel reden zonder meer aan te nemen, dat het waar was van die raketten, maar uiteraard waren wij ertegen.